

Karádi Pál temesvári unitárius szuperintendenst, aki a könyvet kiadta, tartja szerzőjének, mások szerint *Bornemissza Péter*, a híres protestáns lelkipásztor és író írta. A darab 5 részből áll, az első, negyedik, ötödik rész két-két jelenetből, a második és harmadik egy-egy jelenetből áll. Egyetlen ismert nyomtatott példányát a Magyar Tud. Akadémia könyvtára őrzi.

Balássy Antal, pesti polgár kezdeményezte *Molnár György* budai színházának megalapítását, de élénk részt vett a *Népszínház* megteremtésében is.

Balaton Mária, színésznő, sz. 1908-ban, Kalocsán. Színipályára lépett 1925. márc. 27-én.

Balatonbogláron *Irsay B. Zsigmond* színtársulata jár első ízben, 1885. júl. 14-én.

Balatonfüredi színészet. 1816 után *Kilényi Dávid* társulata talál itt otthont a bálteremben. 1821. júl. 29-től aug. elejéig *Balogh István* játszik itt. Az első napon *Ruzitska kolozsvári karmester* által *Kotzebue* szövegére írt legrégibb magyar opera, a *Béla futása* került színre, a másodikon három kis darabból álló *Quodlibet*, benne *Kócsi Horváth József* színésznek *Ujholdvasárnapi gyermek* című műve, harmadnap *Kotzebue Zürravar* című vígjátéka, búcsúzóul pedig *Kisfaludy Károly Kemény Simon*-ja, tablóval. *József palatinus* hitvesének, *Mária Dorottya* főhercegnőnek első ottüdülése a felsőbb körökben egy csapásra divatba hozta a szép fürdőhelyet. Attólfogva a dunántúli megyékben vándorló színészek is rendszeresen felkeresik a nyári hónapokban Balatonfüredet. 1825-ben a fehérváriak játszanak, *Horváth József* és *Komlóssy Ferenc* társigazgatósága alatt. Milyen ottont nyújtott Füred az első apostoloknak? Az aktorok fából tákolat félszerben tanýáztak, díszleteikkel és tűzhelyükkel; derékalkjuk: földre hintett szalma. Modern darabokban a tagok nappal viselt ruháikban léptek fel, vitézi játékokhoz vendég uraktól kölcsönöztek magyar öltönyöket, népies kellékeket meg a környékbeliektől, biléta fejében. Ebből a siralmas állapotból kívánta kiemelni *Kisfaludy Sándor* színészetünk úttörőit, akiknek nagy kül-

detést szánt. *Kisfaludy* 1827-ben kezdte meg az izgatást színházalkotó terve érdekében. A következő évben pedig már nyíltan is fellépett Vas vármegye közgyűlésén, kettős indítvánnyal: 1. a dunántúli megyék segítségével szerződtesék fejlődésre képes, állandó jellegű színtársulat, melynek megerősödését a gondos támogatáson kívül a gondos ellenőrzés is elősegítse; 2. a Dunántúl színésze jusson tisztessé hajlékhoz, hogy művelőit ne helyezték egy sorba a vásári csepűrágókkal és medvemutogató cigányokkal. Vas megyében *Kisfaludy* — sógorának, *Szegedy Sándornak* hathatós buzgólkodása mellett — elérte a legfontosabbat: ügyét életbevágó nemzeti kérdésként tárgyalták. A következő évben végleg megalakult a dunántúli színjátszó társaság. 1830-ban pedig a zalaegerszegi megyei közgyűlés foglalkozott nagytekintélyű táblabírájának, *Kisfaludynak* a színház ügyében beadott kérvényével. A megyegyűlés elhatározta, hogy a vármegye maga kér »célarányos« telket a játékszín számára a pannonhalmi főpáttól; a gyűlésen legott gyűjtést indítottak és hamarosan össze is adtak mintegy ezer váltó forintot; a szolgabírák utasították, hogy járásaikban minden nemes embert adakozásra serkentsenek; a létesítendő játékszínt és társulatát a vármegye oltalmába helyezték és *Kisfaludy Sándor* »közbizalmú hazánkfia« főkörmányzata alá rendelték; átirattal ajánlották az eszmét *Győr-, Vas-, Veszprém-, Somogy- és Fehérmegye* atyafiságos buzgalmába; végül kimondták, hogy a füredi nemzeti színházban soha más nyelven, mint magyar nyelven, ne legyen szabad játszani. 1830-iki év őszén kicövekeltek a színház telkét a sétálóhely felső, ligetes szélén, a régi, XVII. századi kápolna közelében, mely egy harmincas évekből való rajzon még látható és csak 1846-ban, a jelenlegi Rotunda-templom építésekor került lebontásra. A játékszín megtervezését és a munkálatok vezetését *Fülöp József* veszprémi főpóstamester és tanult építő vállalta, ingyenesen. A tél beállta előtt a falak a 6 öl széles és 24 öl hosszú alapon már két ölnyire fölhúzták. Télen minden anyag megérkezvén, 1831 nyarának elején olyan hévvel láttak a munkához, hogy egy rövid